

Työelämän tarpeet kiertotaloussiirtymän edistämisen lähtökohtana

2.9.2024

Etelä-Pohjanmaalla toimii yli 15 000 yritystä, joista lähes jokainen kohtaa lähivuosina kestävyysmurroksen arjessaan. Uudistumisen vauhdittamiseen tarvitaan kaikki alueella toimivat kehitysorganisaatiot toisiaan tukevasti. Aluekehitystoimien vaikuttavuutta mietittäessä on tärkeää osallistaa yrityskenttä mukaan kehitystyöhön. Seinäjoen ammattikorkeakoulun asiantuntijat selvittivät talvella 2023-2024, miten eri osapuolet yrityskentällä näkevät ympäristöasioiden edistämisen haasteet ja mahdollisuudet. Vastauksia saatiin 430 kpl. Selvitysten tuloksista julkaistaan kooste syyskuussa 2024. Selvitystä tehtiin yrityshaastatteluin sekä kyselyin alueen kehitys- ja koulutusorganisaatioille. Lisäksi asiaa kysyttiin suoraan eteläpohjalaisilta työntekijöiltä (368 x ympäristöasiat puhuttavat Etelä-Pohjanmaan työelämää).

Tehdyt selvitykset ovat osa Seinäjoen ammattikorkeakoulun toteuttamaa ja Euroopan unionin osarahoittamaa Riihi-hanketta, jossa haetaan toimivia keinoja kiertotalouspotentiaalin kasvattamiseen Etelä-Pohjanmaan yrityskentällä ja tehostetaan aluekehittämisen vaikuttavuutta kiertotalouden näkökulmasta.

Kiertotaloussiirtymän vauhdittuminen Etelä-Pohjanmaan yrityskentällä vaatisi ymmärrystä ja tahotilaa erityisesti korkeamman asteen kiertotaloudesta. Vastausten perusteella moni mieltää vieläkin kiertotalouden virheellisesti kierrätykseksi, vaikka se on vain hyvin pieni osa kiertotaloutta. Pelkkä kierrätys tuottaa tulojen sijasta lähinnä kuluja yritykselle. Kiertotalous taas on kokonainen talousmalli, joka mahdollistaa uutta liiketoimintaa ja tuotteiden korkean arvon pidempään säilyttävää bisnestä. Kiertotalous vie meitä pois “luonnosta käytön kautta roskiin” talousmallistamme kohti sitä, että tuotteiden ja materian arvo säilyy ja liiketoimintaa tehdään samoilla luonnonvaroilla yhä uudestaan. Muutos haastaa osaamista läpileikkaavasti

liiketoiminnan kaikilta osa-alueilta. Ohjaamalla yrityskenttää korkeamman asteen kiertotalouteen, voidaan saavuttaa merkittäviä liiketoiminnallisia hyötyjä.

Täsmätietoa ja osaamista kaivataan

Riihi-hankkeen selvityksissä kestävän kehittämisen suurimmiksi haasteiksi kaikissa vastaajaryhmissä nousevat aika ja raha. Ajanpuute on keskeinen haaste niin kehittämistyölle kuin henkilökohtaiselle kehittymisellekin. Tiedon tarve on suuri ja määrä valtava, mutta sen omaksumiseen ei ole aikaa eikä resursseja riittävästi.

Kaikki vastaajaryhmät aluekehittäjistä, työntekijöihin ja yritysten päättäjiin, toivovat itselle räätälöityä ja tarpeellista tietoa helpossa muodossa ja konkreettisia CASE-esimerkkejä. Yrityskohtaisten täsmäkoulutusten ja palveluiden tarve korostuu vastauksissa. Useammassa vastauksessa korostuu maksuttomuus, jotta kiertotalouden liiketoiminnallisten mahdollisuuksien tutkiminen saisi jalansijaa yrityksissä. Täsmätiedon antaminen yrityskohtaiseen tarpeeseen, vaatisi kuitenkin aina yrityksen toimintaan ja toimialaan perehtymistä sekä riittävää aihetuntemusta.

Selvitysten vastausten perusteella tietoa ja osaamista kaivataan mm. yritysten kestävään liiketoimintaan niin kaupallisesta kuin teknisestäkin kulmasta sekä yrityksiin kohdistuviin ympäristövaatimuksiin liittyen. Myös tutkimustietoa kaivataan ja puhtaasti tietoa siitä, että mistä tietoa löytyy. Yrityskohtaista tukipalvelua kaivattaisiin esimerkiksi strategiseen suunnitteluun, tutkimus-, mittaus- ja mallinnuspalveluihin, rahoitushakemuksiin, jalanjälki- tai kädenjälkityöhön sekä raportointiin. Lisäksi kohdennetun asiantuntijatuen tarvetaso vaihtelee. Jaottelua tästä voidaan tehdä esimerkiksi seuraavasti:

- Halutaan, että yritykseen tultaisiin erikseen tuomaan tietoa vihreästä siirtymästä yrityslähtöisesti.
- Toivotaan, että yritykseen tullaan katsomaan ja kertomaan, mitä yritykset voisivat tehdä.
- Osa haluaisi varmistaa ulkopuolisen kanssa strategiatason suuret linjat, että keskityttäisiin kehittämään oikeita asioita.
- Osa kaipaa syventymistä johonkin tiettyyn toimeen.

Työtekijät arvioivat, että tarvittaisiin toimia erityisesti seuraavissa teemoissa kiertotalouden ja liiketoiminnan kestävän kehittämisen edistämiseksi Etelä-Pohjanmaan yrityskentällä:

- luotettavan tiedon saatavuus helposti ymmärrettävässä muodossa ja monikanavaisesti
- käytännön caset ja hyötyesimerkit
- taloudelliset kannustimet ja rahoitus
- osaamisen kehittäminen ja koulutus
- poliittinen ohjaus
- asennekasvatus
- yrityskohtainen tuki.

Yritysten kasvu- ja kehityshalukkuus sekä ymmärryksen lisääminen ruokkivat korkeamman aseteen kiertotalouskyvykkyyttä. Edistyneiden yritysten tahtotila näkyy haastateltavien yritysten tuloksissa ja tarpeissa. Halu kehittää syntyy mm. kasvuhalusta ja riittävästä ymmärryksestä sekä tulevaisuuteen katsovasta liiketoimintastrategiasta. Tahtotilan ja ymmärryksen lisäksi on oltava suunnitelma ja resurssit. Lähtötilanne vaikuttaa yrityksen tukitarpeisiin kehitystyön eri vaiheissa. Liiketoiminnan uudelleenmuotoilu korkeamman asteen kiertotalouden keinoin edellyttää entistä verkostomaisempaa toimintaa kaikilta yrityskentän toimijoilta.

Vaikuttava kiertotalouskehittäminen pk-yrityskentällä syntyy kuuntelemalla kenttää

Riihi-hankkeen yrityshaastatteluissa aluekehittäjien roolitukseen ja palveluntarjontaan kaivataan selkeyttä. Tarve nousee myös aluekehittäjiltä itseltään. Tieto aluetoimijoista ja toimista on melko hajallaan. Kiertotalous on teemana iso ja vaikuttaa yrityksen toimintaan monialaisesti. Pk-yritysten on vaikea priorisoida, että mihin he apua tarkalleen tarvitsisivat ja missä järjestyksessä tai kehen tulisi olla yhteydessä.

Riihi-hankkeen aikana alueen kehitystoimijat tullaan kuvaamaan yhtenä kartastona kokonaiskuvan selkeyttämiseksi. Samalla haastetaan eri kehitystoimijoita pohtimaan omia palveluitaan yritysten näkökulmasta. Osallistamalla yritykset ja aluekehittäjät kartaston rakentamiseen, luodaan pohjaa yritysten palvelupoluille oikean tuen piiriin ja kuvataan yrityksille tarjottavia tukitoimia tarvelähtöisesti.

Tämä artikkeli on kirjoitettu osana hanketta Riihi – Resurssiviisaat verkostot Etelä-Pohjanmaalle. Hanke on Euroopan unionin osarahoittama. Hankkeen tiedotus ja materiaali löytyvät jatkossa Riihi-sivustolta: riihi.app-staging.seamk.hion.dev sekä ajankohtaiset kootusti myös hankkeen omilta sivuilta: https://projektit.app-staging.seamk.hion.dev/riihi/.

Jos sinulla heräsi jo kiinnostusta hanketta ja sen toimia kohtaan, ole matalalla kynnyksellä yhteydessä riihi@app-staging.seamk.hion.dev ja kysy lisää tai kerro kiinnostuksestasi Riihen yhteydenottolomakkeella: https://riihi.app-staging.seamk.hion.dev/riihen-tarkoitus/yhteystiedot/. Heli Hietala
SeAMK

Krista Mäki
SeAMK

Kirjoittajat työskentelevät projektipäällikköinä ja asiantuntijoina kertotaloutta ja kestävää liiketoimintaa edistävissä hankkeissa.